

MURÁNSKE NOVINY

2

III. ROČNÍK • DVOJMESAČNÍK • APRÍL 2010

0,20 € / 6 Sk

Pán Boh daj šťastia

PhDr. František Bábela

Pán Boh daj šťastia tejto zemi a bez rozdielu všetkým nám: ľuďom, i vtákom okrídleným, domácim, hôrnym zvieratkám.

Zdravia a sily všetkým živým i lásky zrána, v podvečer, aj k bratom, sestram nezužívym viac šľachetnosti človeče.

Dostatok dažďov rodným poľiam, po nich nech slnko zažiarí, dosť vody riekam, malým moriam, studničkám skrytým v chotári.

I hojnosť chleba hladným hrdlám, stoly bohato zakryté.

Štedro aj zrna všetkým z krdľa, mláďatkám – svieže pažite.

Bohatú pašu všetkým stádam, prosperujúce salaše.

I gazdovanie naše, hádam, nebudú ťažiť rováše.

Pán Boh daj šťastia tejto zemi, všetkým tu bývajúcim, všetkým tu narodeným.

(Zo zbierky NEHA)

Z histórie Dňa matiek

(Zdroj: Fryštácké listy, č. 5, 2008)

Deň matiek má svoj pôvod v starovekom Grécku, kde bola uctievaná bohyňa Rhea, matka všetkých bohov. Aj starovekí Rimania uctievali a oslavovali Cybelu, taktiež matku všetkých bohov. Prvé správy o predchodcovi terajšieho Dňa Matiek siahajú do Anglicka v 16. storočí, kde sa označoval ako Materská nedeľa, alebo Nedeľa matiek – slávila sa však v čase 40 – dňového pôstu. Až v roku 1913 Kongres USA navrhol každoročne sláviť vždy druhú májovú nedeľu ako národný sviatok venovaný matkám. V bývalom Československu Deň matiek presadila predsedníčka Československého červeného kríža Alice Masaryková v roku 1914. Vo februári 1948 došlo k zmene: sviatok matiek nahradil sviatok všetkých žien MDŽ. Deň matiek však neupadol do zabudnutia a v súčasnej spoločnosti má opäť svoje čestné miesto. -RS-

Milé mamičky, vážené staré mamy

Kto spočíta v kalendári všetky sviatky, dni pracovného pokoja, či pamätné dni?

Sú farebné alebo inak výrazne vyznačené, no nie v každom môžeme nájsť ten, čo je z hľadiska ľudského bytia tým najhlavnejším – Deň matiek. Možno ho právom označiť za prvý sviatok pre každého syna, či dcéru, vnúčatá i tie najmenšie pravnúčatá. Nie je to náhoda, že tento významný deň je zaradený do najkrajšieho mesiaca v roku. Májový mesiac viac ako iný evokuje mýtus lásky. Je najväčšou radosťou, ktorú človek rozdáva bez hraníc druhým a sám neobmedzene prijíma tento dar. Láska vchádza do človeka cez vzťahy – správanie sa k druhému, ľudské dotyk, pohľad i pohladenie. Možno z lásky, možno z potešenia, možno z túžby po niečom krásnom vzniká nový život – dieťa. Je vítané, očakávané i neočakávané. Klope na ženské srdce samo, oslovuje ho a dôveruje darkyni života – Matke. Matka je jediná, ktorá pri svojom dieťati stojí keď zabúdi, jediná ktorá verí, keď ho všetci odsudzujú a jediná, ktorá miluje, keď všetci nenávidia. Prítom sama je zraniteľná, citlivá a často unavená. Silu materinskej lásky možno prirovnať k sile jarnej prírody, z ktorej vychádza nevy-

čerpatelná nová energia – čas slnka, čas tepla – čas rozjasnenej matkinej tváre, čas teplých mäkkých dlaní, čas hojivých slov a povzbudivých úsmevov. Tak ako zem na jar svieti sviežou zeleňou, hlavičkami zlatých púpav a ohnivých tulipánov, tak každá matka žiarí pri pohľade na svoje deti – na svoje kvietky – zázrak prírody. Zastavme sa dnes na chvíľu vo víre všednosti a neodkladných povinností a chyťme do dlaní matkinu ruku. Láskajme ju tak, ako ona nás kedysi v detstve hladila, milujme ju tak, ako ona nás celý život milovala a svojou bezodnou láskou zahŕňala. Sadnime si blízko k nej a spomeňme, ako preplakala drobné ranky i veľké úrazy s nami. Ochraňujme a hladme ju v čase jej plnohodnotných rokov života.

Chcem pri príležitosti jedinečného sviatku, akým je len Deň matiek, vyjadriť svoj obdiv všetkým matkám sveta a zaželať čo najvrúcnejšie z celého srdca, aby ich sviatok vydržal v našich myšliach a srdciach nielen v mesiaci máj, ale aj po celý rok. V mene svojom a v mene Obecného zastupiteľstva nielen dnes, nech znie ľúbim Ťa mami, ďakujeme, ďakujem ...

Ing. Roman Goldschmid, starosta obce

Pohybom – tancom k zdraviu?

Ako zvládnuť v pohode jar i leto

Túto otázku sme položili človeku v našej obci najpopolanejšiemu - praktickej lekárke – pani MUDr. IVETKE MRÁZIKOVEJ.

Pani doktorka, konečne je tu jar, veľmi očakávaná najmä staršími ľuďmi. Viacerí z nich si uvedomujú, že po dlhzej zime nastal práve ten správny čas na intenzívnejšie utužovanie si zdravia pohybom. V obci medzi mobilnými seniormi prevláda však názor, že starší človek by mal radšej tancovať ako športovať. Prirodzene, že pravidelné prechádzky môžu každému iba prospieť, ale náročnejšie cvičenie – to si asi už vyžaduje poradcu – odborníka pri výbere vhodných cvikov.

1. Ako vlastne môže spoločenský tanec ovplyvniť naše psychické a fyzické zdravie?

„Spoločenský tanec ovplyvňuje naše psychické a fyzické zdravie jednoznačne pozitívne. Vplyvom pohybu sa vyplavujú do krvi endorfíny, ktoré spôsobujú rozšírenie ciev celého tela, a tým zlepšujú dobré prekrvenie všetkých orgánov tela. Endorfíny zlepšujú prekrvenie mozgového tkaniva, majú protidepresívny účinok, celkovo prispievajú k pozitívnej nálađe. Tento efekt je veľmi dôležitý u starších pacientov, ktorí trpia viacerými chorobami. Zároveň im pomáha lepšie sa vysporiadať aj s rodinnými ťažkosťami (napr. spolunažívanie viacerých generácií, odbúranie stresu zo sociálnej izolácie dôchodcov, ktorí nemajú príbuzných). Spoločenské stretnutia im svojim spôsobom nahrádzajú rodinu. Pri pravidelnom pohybe sa zlepšuje hybnosť chrbtice, svalov, kĺbov, a tým sa zmiernuje bolesť tela, znižuje sa užívanie liekov na utíšenie bolesti. Sú štúdie, kde sa dokázal profit z pravidelného pohybu (napr. aj tanec, prechádzky) u pacienta po prekonanom

infarkte srdca, ale až po dohode s lekárom.“

2. A čo vhodný čas na pravidelné stretnutia tancovitých skôr narodených, keď mnohí napr. posledné jedlo konzumujú okolo sedemnástej hodiny?

„Stretnutia by mali byť v čase od 17.00 – do 21.00. V rámci stravy skôr preferovať ovocie, zeleninu, hydinu, ryby, dostatok tekutín. Priaznivý je príjem 2 dcl červeného vína, 2 dcl svetlého piva alebo 0,4 dcl alkoholu.

Samozrejme s ohľadom na užívanie antibiotík, prípadne iných liekov, najlepšie sa poradiť s lekárom. Pohyb, prípadne tance by mali byť skôr v klasickom tempe (napr. polka, valčík, tango, príp. ľahšia moderná hudba). Mali by byť dostatočne dlhé prestávky medzi tanečnými kolami, 15-20 minút. Samozrejme tempo a čas pohybu, tanca je nutné zladit' s vekom, s chorobami, celkovou psychickou pohoduou.“

3. Aké je vaše odporúčanie vôbec zvládnuť jar v pohode, resp. aj prejavy horúceho leta?

„Otázka jarnej únavy je v tomto jarnom čase aktuálna. Doporučuje sa dostatok spánku, pohybu, prísun vitamínov, najlepšie vo forme čerstvého ovocia a zeleniny, pri poruchách trávenia prípadne v tabletkách. Prísun minerálov v strave, prípadne v tabletkách. A najdôležitejšie stráviť aspoň 1-2 hodiny pobytom na čerstvom vzduchu, s možnosťou krátkej prestávky (napr. oddych na lavičke, v tieni, na krátke občerstvenie). V rámci leta by sme mali dodržiavať predovšetkým pitný režim, 1,5-2,0 litre tekutín denne. V čase od 11.00-do 15.00 by sme sa nemali zdržiavať na slnku.“

Za vynikajúcu jarú motiváciu ďakuje
Mgr. Ružena Svoreňová

FOTO Mirec Svoren

HLAVA OBCE V ZRKADLE DEJÍN: ričtár, vládny komisár, predseda, starosta

Od 16. storočia do roku 2010
(Zdroj: MURÁN, 2001, s. 13)

Prehľad 16.- 19. storočia

Valent **MURÁNSKY** (1573), Martin **OROLÍN** (1672), Ján **JASSAY** (1690), Ján **HEŠKA** (1700), Ján **UHRÍN** (1718), Ján **UHRÍN** (1731), Jakub **RYBÁR** (1734), Ján **BEŇO** ((1738), Juraj **FERIENČÍK** (1771), Martin **RYBÁR** ((1790), Andrej **HAJDÚK** (1847), Ján **FRANDEL** (asi 1855-1860), Ján **LAURENČÍK** (asi 1863).

Prehľad 20. – 21. storočia

Peter **KRŠTIEN** – Jaško(asi 1918-1924), Štefan **CHLEBOVIČ** (asi 1925-1929), Ján **HRBÁL** – Boštán (asi 1929-1933), Ondrej **BEŇO** – Kadak (asi 1933-1936), František **SOJÁK** (asi 1936-1937), Ondrej **SISIK** (1938), Jozef **BEŇO** od Gajdáľa (1941).

Predsedovia MNV : Peter **KRŠTIEN**(1946), Ján **KASPER** (1947), Eduard **KOTZMAN** (1950), Pavol **VRBJAR** (1950), Ján **KENICKÝ** (1952), Štefan **GREŇDA** (1952), Ján **KENICKÝ** (1957), Ján **VRBJAR** (1960), Juraj **HALUŠKA** (1960-1989), Ján **KARABA** (1989-1990).

Starostovia obce : Anton **BÁBELA** (1990-1994), PhDr. Viliam **BÁBELA** (1994-1995).

Ing. Roman **GOLDSCHMIDT** (1995- aj v súčasnosti).

-RS-

Na zasadnutie 18. marca 2010 poslanci v počte sedem prišli včas, pán starosta konštatoval, že sú uznášania schopní. Verejnosť, teda občania, ktorí si ich zvolili, a preto majú právo obracať sa na nich so svojimi problémami, pripomienkami, požiadavkami, si našli čas iba šiesti. Možno, že boli zastúpené všetky vekové kategórie, no jednako vzhľadom na počet oby-

Verejnosť takmer chýbala na verejnom plenárnom zasadnutí

vateľov v obci bola to iba nepatrná účasť. Škoda, lebo diskusia po uliciach Muráňa býva bohatá! Tak prečo nevyužiť príležitosť konfrontovať svoje postrehy, prípadne nespokojnosť či nejasnosť priamo - verejne s pánmi poslancami ?

V tejto informačnej správičke nebudem komentovať celý program, sústredím sa na podstatné z pohľadu občanov – na diskusné príspevky prítomných. Všetkých trápia neželané skládky odpadu – konkrétne bola analyzovaná oblasť Hrbov, okolie Cibuľovcov, značne znečistená rie-

ka, dokonca zapáchajúce splašky putujúce do rieky. Nanesená bola aj požiadavka zriadiť parkovisko pri zdravotnom stredisku, vzhľadom k tomu, že nová ulica je už dlhodobo blokovaná osobnými autami. Pri tejto príležitosti bolo naznačené, že sa v okolí zariadenia hromadia špaky z cigariet, papieriky a rôzne odpadky. Kritické poznámky boli zamerané aj na túlavých

psov, na pálenie biologického odpadu, hoci v obci je zabezpečený jeho pravidelný odvoz. Triedenie odpadu je povinnosťou každého občana. Pán starosta rozvinul problematiku plánovaného vytvorenia zberného dvora.

V oblasti kultúry jednou z prvoradých úloh je zrealizovanie zariadenia múzea v starej fare. Prínosom v rámci sprítmnenia obecných dejín je aj nová kniha Ing. Pavla Hlodáka pod názvom Šľachtické rody Koháry a Coburg s podtitulom Muránsky gróf, ktorá vyšla v roku 2009.

-RS-

Kritický ohlas:

Cintorínske poplatky

Cintorín - miesto posledného odpočinku ľudských telesných pozostatkov. Všetci chceme, aby bolo pekné a tešíme sa, keď je to tak. Náš cintorín je na veľmi peknom mieste a je dobre udržiavaný, čo pochvalne kvitujú všetci jeho návštevníci, keď prídu do našej obce za svojimi zosnulými. Za to patrí veľká vďaka všetkým, čo sa o to pričinia. No nielen kosenie trávy, odnášanie odpadkov, ale aj pekne upravené hroby zosnulých sa o to nemalou mierou pričinia. Veľká väčšina tých, čo majú pochovaných svojich príbuzných, žijú mimo našej obce a prichádzajú na cintorín len raz ročne. Pretože sa nemôžu starať o hroby pravidelne, dávajú si hroby prikrývať

kameninovými doskami, ozdobujú ich umelými kvetinami, ktoré spravidla raz ročne obmieňajú.

V poslednom čísle Muránskych novín som si prečítal uverejnené cintorínske poplatky a mám k nim svoje výhrady. Nevieť, či budete so mnou súhlasiť, možno, že nemá pravdu, preto prosím, aby ste sa aj vy vyjadrili.

Náš cintorín je trocha iný, ako sú mestské cintoríny. Nemá totiž presne vyhradené plochy pre hrobové miesta, nemá samostatné urnové pole. Takmer každý hrob má inú zastavanú plochu tým, že medzi hrobmi nie sú stanovené rovnaké vzdialenosti. Aj letmou prechádzkou po cintoríne sa o tom môžete

presvedčiť. Preto si myslím, že platby za hroby by mali byť odvodené od **veľkosti plochy**, ktorú si občan prenajíma od obce a nie od druhu hrobu. Čo by bolo pre všetkých omnoho spravodlivejšie.

Nie je spravodlivé, keď obyčajný hrob len preto, že má kryciu dosku, má oproti nezakrytému o 250 % vyšší poplatok a je už považovaný za hrobku. Veď dosky sa dajú odobrať a možno do hrobu pochovávať ako do obyčajného. A má ešte výhodu v tom, že nemá toľko odpadu, šetrí vodu, veď umelé kvety netreba zalievať.

A čo sa týka hrobky, argument, že má zvýšené poplatky preto, lebo zaberá

pohrebne miesto, neobstojí. Práve naopak, hrobky šetria pohrebne miesta, veď do nich sa ihneď môže pochovať druhý nebožtík, niekedy vraj aj tretí. Čo v klasickom hrobe je možné, neviem presne, ale asi po 40- 50 rokoch. Teda hrobky šetria hrobové miesta na 100 rokov. A ktovie, čo bude o 100 rokov a preto už teraz musia mať zvýšené poplatky?

Chceme mať pekné hroby, či jednoduché, zaburinené? Preto teda trestáme ľudí zvýšenými poplatkami, že chcú mať pekné hroby, šetria plochu, vodu. Veď oni sú už dostatočne potrestaní tým, že mnohé dosky sú nekvalitné, musia ich obmieňať, často nevydržia ani 10 rokov, nie to, aby vydržali 100 rokov. Prepáčte, ak som sa vás svojím názorom dotkol, ale myslím si že môj názor stojí za úvahu. Ide mi len o spravodlivosť. Ďakujem pekne.

J. Kochjar, člen redakčnej rady

Nešetrimo láskou!

Keď sa schyľovalo k Veľkej noci a začalo pribúdať snežných dní, zrazu sme mali akosi bližšie aj k ľuďom. Úsmevy bez pretváry sú vždy veľavravné: „Rád som Ťa stretol! Je mi potešením Ťa vidieť! Teším sa, že ešte si ...!“

Veľká noc sa už minula, tohtoročná prišla skoro, no láska k ľuďom, k životu je večná. Práve vstupujeme do rozkvitnutých májových dní a neraz prehodnocujeme svoje osudové lásky, také, ktoré sú súčasťou nášho JA bez ohľadu na naše želanie. Jedna z najdrahších je určite aj láska k rodisku, k miestu, kde sme zažili všetko najkrajšie, čo sa nám mohlo stať, ku krajine, v ktorej nám bolo umožnené stať sa tým, čím sme.

Milí spoluobčania, majme v úcte svoju obec, svoju vlasť. Nezištné každý deň, tak úprimne, ako to dokážu iba deti, prispievajme k tomu, aby sme v obci zvládli všetko, čo si želáme urobiť. Siahnime do vlastných možností a prejavme lásku svojmu bydlisku, napr. zbierkou exponátov do vznikajúceho múzea, pozoruhodnými fotografiami z čias minulých i z dneška do obecnej tlače, originálnymi nápadmi, ako obohatiť kultúrny život v obci a pod. Skúsme si položiť otázku: „Čo som urobil pre svoju obec?“ Mnohých občanov predstavujeme v Muránskych novinách, lebo už využili šancu dokázať Muráňu svoju odanosť, niektorí však ešte čakajú na vhodnú príležitosť. Naučme sa vnímať život v našej obci cez svoju lásku k nej!

Mgr. Ružena Svoreňová, šéfredaktorka

Stane sa tradíciou podujatie, ktoré sa uskutočnilo na sviatok sv. Valentína 14.2.2010 na námestí v Muráni, keď v rámci rozlúčky s fašiangami sa stretli v zaujímavom zakáľačkovom súboji dve družstvá z poslancov OZ a športovcov, ktorých úlohou bolo v čo najkratšom čase spracovať 100 kg prasatá? Početné publikum mohutným povzbudzovaním po predchádzajúcom potúžení sa už netrpezlivo čakalo na chystané zabíjačkové dobroty, ktoré dookola rozvonjali a boli ponúkané širokej verejnosti. Záver patril gulášu a harmonike,

Rozlúčka s fašiangami

ktorá ešte vylepšila náladu. A kto zvíťazil? Odborná porota na čele so starostom obce Ing. Goldschmidtom a otcom myšlienky uskutočniť takéto podujatie miestnym pánom farárom J. Gnipom rozhodla, že víťazom sa stalo družstvo športovcov, ktoré bolo rýchlejšie, ale kvalitnejšiu prácu odviedlo družstvo poslancov obecného zastupiteľstva.

Pavol Mláky

OČAMI TURISTOV: MURÁNSKA PLANINA A OKOLIE

Už veľmi dávno som túžila navštíviť Muránsku planinu. Kedysi dávno, keď sme žili s rodičmi v Brezne, boli sme niekoľko ráz na výlete na Zbojskej a veľmi sa nám tam páčilo. Zážitkom už bola jazda motorkou – červeným vláčikom. V lete som na Muráň prišla s manželom a nevedela som sa vynadívať na krásu majestátnych hôr. Z okna príbytku sme videli priamo Cigánku a nádherné husté hory – horiská.

Prvý deň sme sa ráno vybrali na Muránsku planinu, kde sú tie povestné hucuľské plemena. Je to planina ako z rozprávky a hoci tam bolo málo koníkov – je to skutočný raj. Poobede sme sa z Muráňa vybrali na Zbojskú – úchvatná cesta popod ozubnicovú železniciu je zážitkom a ďalší nás čakal na Zbojskej. Perfektný salaš s dobrým jedlom a veľmi príjemnou obsluhou. Máte tam čo robiť celé popoludnie. V jednej kolibe sa dobre najete, v druhej majú miestne špeciality: syr, oštiepky, uzlíky, pravá žinčica a ešte iné dobroty zo salaša. Informačný stánok je dobre vybavený prospektami, a tak viete, kde a ako máte ísť. Okrem pohľadníc tam dostanete pekné suveníry z kože, keramiky a pod. A to nás ešte čakala jazda na horný salaš na zbojníckom expresse. Vedúci zariadenia bol šoférom

ozajstného expresu horskými chodníkmi. Videli sme hlboké rokliny, až mi šiel mráz po chrbte od strachu. Úžasná jazda sa skončila na hornom salaši, kde nás privítali masným krajíčkom chlebika s cibulkou a ešte aj pohárikom na privítanie. Veľmi milé – také typicky slovenské zvyky. Tam hore je raj najmä pre deti: zvieratká – koníky, žriebätká, somárik, ovce, barany, kravičky, kozičky a ešte psy a mačičky. Aj deti mali obrovskú radosť z výletu.

Druhý deň sme sa vybrali opačným smerom: z Muráňa do Revúcej, kde je jedinečné Prvé slovenské gymnázium z roku 1862. Milá slečna Katka – sprievodkyňa nás previedla všetkými expozíciami múzea a veľmi pútavo sa rozhovorila o histórii. Exponáty múzea aj celkovo budova pôsobila veľmi dobrým dojmom. Všetko je tak, ako má byť a ešte v záhrade domu je príjemné espresso na oddych a dobrú kávičku. Vedľa je výborná, vraj nová reštaurácia, chutné jedlá, rýchla obsluha.

Popoludní sme sa vybrali opačným smerom na Prednú Horu. Tam nás to lákalo najviac, lebo už deň predtým sme videli, že hlboko v horách, vysoko na kopci sa vytrča krásny zámok. Je to skutočne impozantná budova – už dlhé roky je tam liečebňa – OLÚP. V parku sme navštívili expozíciu re-

prezentačného Poľovníckeho zámočka, ktorý kúpil cár Ferdinand Coburg začiatkom XX. storočia. Bolo to miesto jeho oddychu a poľovačiek. Treba to skutočne vidieť... Nádherná scenéria prírodná hlbokých lesov, strmých dolín... Osloví najmä nás, čo bývame na rovine. To je úžasný relax pre nás – ľudí z mesta. Ešte sme sa zastavili pri asi 2 km vzdialenom Vitálnom a vodnom svete na Prednej Hore. Tam však pobudneme možno až nabadúce.

Z výletu máme toľko zážitkov, trávili sme ich hádam aj celú zimu, ba ešte viac. Budeme ich šíriť ďalej, aby ľudia vedeli, koľko zaujímavosti a krás je na Muránskej planine. My sa sem určite ešte vrátíme, lebo všetko sa naraz ani nedá vidieť.

Zuzana Thumová, Bratislava

Poštárom od devätnástich

FOTO z archívu dcéry Magdušky Kováčovej. Záber zo starej pošty v Muráni.

Pán **František HLODÁK** (22.12.1913-13.7.1975) patril medzi prvých poštárov v Muráni. Už ako 19 ročný jazdil po Muráni s originálnym bicyklom (veľké kolesá) s veľkým úložným priestorom na batožinu. Bol to človek pracovitý, úctivý, každého v dedine poznal a všetko o každom vedel. Slúžil pri poštmajstrovi **Júliusovi DOBRÍKovi**. Prvou poštárkou v Muráni bola **Zuzana FILOVÁ** (od Kantoris), po nej nasledoval pán Hlodák. Vynikal aj ako včelár a štepár ovocných stromov. Pani A. Kotzmanová spomína, že taký kvalitný med už nikdy nejedla, ako bol od neho. Do dôchodku odišiel 29. februára 1975 ako 62 – ročný. S úctou si na neho spomínajú občania Muráňa a tiež za jeho každodenne očakávaný poštársky bicykel.

Adela Michalská

Likvidovali nádielku snehu v horách

FOTO z archívu Márie Beňovej. Pracovníčky lesného závodu museli v minulosti pomáhať spojzdržovať cesty v horách, hoci bola použitá aj fréza. Na zábere z Veľkej lúky zľava p. Mária VRBJAROVÁ a p. Mária BENOVA.

Lesníci – chlapi na pravom mieste

Môj otec pracoval na lesnom závode a v tom čase mávali členské schôdze ROH. Zvlášť sa tešili na výročnú, lebo ju trávili v krásnom prostredí na Veľkej lúke. Tam organizovali rôzne hry, ako aj beh, jazdu koníkov. Mój otec bol v tej partii, ktorí preťahovali lano. Boli to chlapi na pravom mieste – riadne chlapiská! Po súťažiacich sa potom zabávali. Varili sa aj tri kotly gulášu. Na chvíľu v takom krásnom prostredí našich hôr mali nezabudnuteľné spomienky. Veľmi sa tešili na stretnutie o rok, asi ako teraz na „blšku“, ktorá sa už uskutočňuje každoročne.

Danka Halušková

Budovali cesty do našich hôr

Kto zráta, koľko kilometrov ciest bolo treba vybudovať do lona majestátnych muránskych hôr? Sotva by sme už našli pamätníkov, ktorí by to zvládli. No podobizeň tých, ktorí sa museli popasovať s nedotknutým prírodným prostredím a sformovať kvalitné hradské cesty tvrdou prácou, vám práve ponúkam do pozornosti. Sú to bývalí pracovníci

Lesostavu v Revúcej v polovici 20. storočia pod vedením **Ing. Juraja DOBRÍKA** (syna bývalého pána poštmajstra v Muráni Júliusa Dobríka. Na zábere je prvý zľava. Z Muránčanov na fotografii v tom istom rade je druhý sprava strelmajster pán **Pavel HAJDÚK**.

-RS-

OHLAS: „O krutom panstve na majeri“

Alebo: Každá časť Muráňa má svoje príbehy

Veľmi ma zaujal uvedený článok v č. 6/2009, s. 3. Som rada, že sa prostredníctvom obecných novín dozvedáme viac o tom, ako žili ľudia v dávnych časoch. Uvítala by som takýchto príbehov ešte viac. To miesto večného odpočinku, ku ktorému niet prístupu, kedysi bývalo upravené. Pani Hrbáľová, ktorú volali Mariška od Maratína, zakaždým poriadila nielen svoje hroby v blízkosti ohrady, ale aj toto miesto. Zdá sa mi, že ona aj vedela, kto je tam pochovaný. Pani Hrbáľová – moja bývalá suseda bola žena veľmi pracovitá, no smiech a dobrá nálada ju nikdy neopúšťali. Vyrastala v malej drevenici so štyrmi súrodencami. Chudobnú rodinu živila hora, polia, lúky. Vychovala tri deti, no dcéra Boženka ešte malá zahynula tragicky. Ďalšia rana prišla, keď jej muž ochorel na cukrovku. Nikdy sa nesťážovala. Zvládla všetky chlapské roboty i svoju ako dojička na družstve. Doktorov poznala málo, zháňala si bylinky. Jej obľúbenou bola „chrobáčne zieľa“. Vyliečila všetky rany. Do posledných rokov života to bola žena plná energie. Ešte nie tak dávno, dva či tri roky chodila prať s viedierkom v ruke a piestom na rieku. Ten už patrí azda iba do múzea, aby ľudia vedeli, ako sa kedysi žilo aj v našej dedine.

Z našej ulice už odišli navždy všetci, ktorí ju zakladali. Medzi poslednými bola práve pani Mária Hrbáľová. V apríli 2010 uplynul rok, čo sme sa s ňou rozlúčili. Česť pamiatke mojim susedom za ich robotné, ubolené ruky, za to, čo po nich zostalo!

Danka Halušková

Z TVORBY OBČANOV I RODÁKOV Z MURÁŇA

Venované ku Dňu vody, zdravia a Zeme (22. marec, 7. a 22. apríl)

Aké si prekrásne, Slovensko naše

Mgr. Juraj Kochjar

Aké si prekrásne, Slovensko naše,
krásne ste vy hory, doliny naše,
prekrásne sú siene pod tými horami,
zdobené, venčené svojimi kvapľami.

Prečistučká voda z hôr, čo vyteká,
nádhorne nám vtáctvo za rána spieva.
Oj, vy naše Tatry, čo sa s vami stalo,
po strašnej víchrici srdce plakalo.

Aká si mi krásna, rodná reč moja,
keď ťa ja počujem, rany sa zhoja.
Keď ťa ja počúvam, lahodnú mäkučkú,
ako by som hladkal svoju milučkú.

Aké ste prekrásne, naše nárečia,
čo vami hovoria tí naši ľudia.
Krásne sú i zvyky, čo sa zachovali,
by ste nám ozdobou navždy ostali.

Ty Slovensko naše, krásnych ľudí máš,
pracovité ruky svetu ponúkaš.
A tie tvoje devy, ozdoba Slovákov,
prekrásne, ľúbezné, jak lesk diamantov.

Aká si mi krásna, rodná zem moja,
prečo sa ťa ešte turisti boja,
Veď tí, čo spoznali tie tvoje nádhery,
od údivu takmer až onemeli.

*Poznámka: Uvedený text piesne spieva
muránska folklórna skupina Levenda.
Na želanie vám ju ochotne zaspieva.*

Pofukuj vetrík muránskou dolinou

(Ku Dňu Rómov 8. apríla)
Irenka Hegerová

Muránske hory malebné,
kde vietor clivo kolíše konáre.
Zvierat domov, divočina veľká.
Skala vysoká, zvaná Cigánka,
prieपाť ma hlbokú.
Zabilo sa dievča,
pre nešťastnú lásku,
pre lásku cigánsku ...

Milovala kapitána,
bozkami ho budila.
Pre zlosť jeho veľkú
prieपाť devu prijala ...
Hej, pofukuj vetrík
muránskou dolinou.
Počúť ešte nárek
za mladou dievčinou.

Spomínam na Muráň

Irenka Hegerová

Kto si obľúbi
prírodu Muráňa krásnu,
zabudnúť nevie na ňu ...
Na smreký, čo lesu dávajú vôňu.
Hučia duby, brezy šumia,
potôčik svoju pieseň žblnkotá...
Dedinka krás plná,
prečo opustila som ťa?

FOTO z archívu p. Márie Beňovej

Voda je živel, pred ktorým niet úniku

FOTO 1, 2 z archívu pána Františka Kochjara. Na záberoch povodeň
v Muráni v roku 1974 (Hrdzavé a píla). Naša Muránka sa zmenila na
bezbrehý živel.

PRAMENE

Mgr. Ružena Svoreňová

K prameňom sa vždy vraciame
poľnými cestami.
Za živým dúškom stúpame
naboso, kamením.

Z prameňov žliabkom
smädných rúk,
dlaňami načierame.
Keď soľ nám čelo orosí,
my k nim sa utiekame.

Pramene rodné žriedla sú,
vítajú radostne.
Pšenica zemi klania sa,
chlebom tu zovanie.

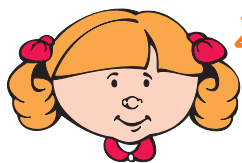
Muráň patril do Tatranskej župy

Našli sme muránsky kroj?

Vedeli ste, že Muráň v období medzi dvoma svetovými vojnami patril do Tatranskej župy? Musím sa priznať, že ja tiež nie, avšak priložená fotografia, ktorá je adresovaná pánovi Edmundovi KOTZMANOVI, ma motivovala k úsiliu dozvedieť sa viac. Je tam totiž adresa: „Muráň, župa pod Tatranská.“ Tých žúp bolo presne šesť: Bratislavská, Nitrianska, Trenčianska, Tatranská, Šarišsko-zemplínska a Pohronská. V historickej literatúre ma napríklad zaujal údaj, že v našej- teda Tatranskej župe bolo v roku 1930, kedy sa uskutočnilo sčítanie ľudu, 366 019 Slovákov, 41 670 Nemcov, iba 3 372 Maďarov a 10 940 Rusínov. Očividne už názov župy naznačuje jej národnostné zloženie. Približne z uvedeného obdobia je teda aj naša analyzovaná fotografia.

Našej redaktorky Adele Michalskej poskytla informáciu pani Anna Kotzmanová. Keďže čitateľov zaujímajú príbehy ľudí na záberoch v novinách, tak základné údaje tmočíme aj v tomto prípade. Mladá 18 ročná žena v dobovom kostýme – údajne v muránskom kroji sa volá Ema Kotzmanová – vydatá Zerolová z Jelšavy – nevlastná sestra pána Kotzmana. Je kroj tejto ženy skutočne muránsky? Keď nie, tak aký? Jeho jednotlivé časti sú pomerne jednoduché. Bohatšie zdobenie – výšivka je len na rukávoch oplecka. „Šurc a ľajblik“ sú prizdobené čiastočne, hoci sú dosť pestré. Úplne jednoduchá, pomerne úzka je biela „kamža“. Podkasaná tmavá sukňa je kockovaná (na spôsob pepito). V každom prípade fotografia devy so zdobeným hlineným krčiazkom vody a pozoruhodnou studňou v pozadí je odrazom našej kultúry v medzivojnovom období.

Žiaci z Muráňa v divadle Romathan

Dňa 16. marca 2010 sa vybraní žiaci 2.stupňa našej základnej školy zúčastnili v rámci multikultúrnej výchovy zájazdu do Košíc, ktorý bol spojený s návštevou divadla Romathan. Zájazd bol celý financovaný z projektu Rovná šanca, do ktorého je naša škola zapojená už druhý rok. Deti si prezreli centrum Košíc – pešiu zónu, Dóm sv. Alžbety, Urbanovu vežu, budovu divadla, Jakubov palác a samozrejme aj OC Optima.

Predstavenie „Romathan baví“ bolo v popoludňajších hodinách. Deti vedeli, čo ich v divadle čaká. Ale podľa ich reakcií boli mnohé milo prekvapené. Zážitok bol naozaj hlboký. Videli sme bezmála hodinu temperamentnej hudby a tanca, clivých melódií aj piesní, majstrovskej hry muzikantov. Nik z nás nedokázal pokojne obsedieť na stoličke. Snáď sa nám ešte naskytne príležitosť, aby sme sa do divadla Romathan vrátili.

*Za žiakov a pedagógov, ktorí sa zájazdu zúčastnili
p. učiteľka Hemlíková*

Riaditelia muránskych škôl

(Zdroj: Muráň, 2001)

Obecná škola: riaditeľka Gizela ORAVSKÁ (vydatá Meszárosová – r. 1900).

Štátna ľudová škola aj hospodárska: Dezider GARLÁTI (1947).

Stredná škola a osemročná stredná škola: riaditeľia od 1. septembra – Ladislav KAMENICKÝ (1950), Anton SEKERKA (1953), Pavol MARTINOVE (1956).

Základná deväťročná škola a základná škola: Martin HOMO-LIAK (1962), Ján GALOVIČ (1970), Ladislav BRÚSIK (1975), Mgr. Pavol SKLENÁRIK (1989), Mgr. Karol KONTÚR (1.8.1991), Mgr. Dagmara VRTIŠOVÁ (31.1.1996), Mgr. Janka KORENOVÁ (1.4.1998) a Mgr. Karol KONTÚR (1.7.1999 – aj v súčasnosti).

Materská škola: Katarína KENICKÁ, Mária BETLEROVÁ, Anna SZEPEŠIOVÁ, Emília KLIMEKOVÁ, Matilda MÁLIKOVÁ, Darina KORIMOVA, Slavomíra VRBJAROVÁ (zást.), Mgr. Karol KONTÚR.

-RS-

Kaleidoskop zábavy a poučenia 2009

Stridžie dni, Miss striga, Advent a čas predvianočný...

... na tieto akcie sa tešia deti zo ZŠ v Muráni, keď sa blížia najkrajšie sviatky v roku Vianoc. Najprv sa zoznámili so zvykmi, aké boli kedysi. Ľudia verili rôznym povetiam. Boli to tzv. stridžie dni, kedy sa dodržiavali zvyky na Katarínu, Ondreja, Barboru, Mikuláša, Luciu, Tomáša.

Prvá akcia **MIKULÁŠ** sa uskutočnila 4. decembra 2009. Žiaci 9. ročníka sa premenili na Mikuláša, zajaca a čerta. Deťom na prvom stupni a piatakom rozdávali darčeky – samozrejme, za peknú básničku či pesničku.

Ďalšou poverami opradenou bola akcia **LUCIA V ZŠ** dňa 11. decembra 2009. Krásny program pripravila pani učiteľka Mgr. A. Marčáková so svojimi trietkami, v ktorom žiakom priblížili, ako sa kedysi chránili ľudia pred nečistými silami. Cesnakom natierali všetky dvere, dievčatá povymetali všetky kúty v triedach.

Najviac očakávaná bola súťaž **MISS STRIGA**, ktorá sa uskutočnila 18. decembra 2009 tiež

pod vedením Mgr. A. Marčákovvej. Deti sa premenili na strigy, strigoňov, ježibaby, vodníkov a pod. O príjemnú atmosféru sa pričínili aj p. učiteľky z 1. stupňa, „nulkári“ a ŠKD. Deti sa zabávali, tancovali a získali aj pekné ceny. Najoriginálnejšími strigami boli chlapci z 3. ročníka: Kristián Murko a Adam Longauer. Aj všetky ostatné strigy boli krásne, ale hlavne ničím výnimočné.

Posekanie pod vianočným stromčekom pod názvom **VIANOČNÁ BESIEDKA** sa konalo v jedálni školy 21. decembra 2009. Táto akcia umocnila nekonečné očakávanie Vianoc. Viedla ju PaeDr. N Klimeková. Do zaujímavého programu sa zapojili žiaci nultého až piateho ročníka spolu so ŠKD. Deti scénkami napr. o podnikateľovi, o zvieratkách potešili i prítomných rodičov a starých rodičov. Vianočný čas pripomínali aj anjeli, pastieri, princezné, ktorých stvárnilo deti. Zábava pokračova-

la diskotékou, na ktorej nechýbalo ani občerstvenie.

Tesne pred Vianocami zorganizovala Mgr. D. Chrapánová **ZÁBAVNÉ DOPOLUDNIE**. Akcia sa konala v telocvični 22. decembra 2009. Deti museli preukázať šikovnosť, um, trpezlivosť. Súťažili

v rôznych disciplínach ako napr. stolnotenisový turnaj, volejbal, piškvorky, šachy, najkrajšie strážidlo. Všetci sa super zabavili a vyšantili pred príchodom očakávaných Vianoc.

*M. Profantová,
vychovávateľka ŠKD*

V dnešnej dobe poznáme množstvo námetov na zhotovenie šarkanov. Ale tie, ktoré sa vyskytli v našej škole, boli úžasné. Len škoda, že nám počasie neprialo, a tak sme ich nemohli otestovať v prírode. Dňa 22.10.2009 sme sa na 5. vyučovacej hodine stretli s celým prvým stupňom v našom školskom klube detí, ktorý je momentálne spojený s nultým ročníkom. Pod vedením Mgr. Slávkovej Vrbjarovej a Mirky Profantovej sme i v spolupráci s pani učiteľkami z 1. stupňa mali nefahkú úlohu: vyhodnotiť najšarkanov. Bolo to ťažké, nakoľko všetky šarkany boli nádherné.

Vyhodnotenie bolo nasledovné: 1. miesto

získal Kristián MURKO (2. roč.) za krásneho šarkanu „Dúhača“ a robil ho úplne sám v ŠKD. 2. miesto vyhrala Ivonka HRBÁLOVÁ (4. roč.), 3. miesto Martin a Maroš DACHOVCI (4. roč.), ktorí vymysleli naozaj netradičnú tvaru na šarkanov „Okuliarnik a Upír“. Budú nám vzorom aj pre nasledujúce roky. Milé naše detičky, ak ste premeškali minulo-ročnú šarkaniádu, nesmúťte, šarkanov budeme zhotovovať aj tento rok. Už teraz premýšľajte, akého šarkanu vyrobíte, a hlavne, aby bol LIETAJÚCI!

Mgr. S. Vrbjarová a M. Profantová

Čítanie je nenahraditeľné

Napriek všetkým divom techniky, ktoré sú vám v súčasnosti k dispozícii, zostáva dobrá knižka nenahraditeľná. Čítanie dobrých a hodnotných kníh je pre duševný rozvoj dieťaťa omnoho väčším prínosom, než sledovanie televízie alebo vyseďovanie pri počítači. Ľudský mozog vníma samotné slovo ináč než hotový obraz na obrazovke. Inak je to pri čítaní. Dieťa si vkladá vlastnú vizuálnu predstavu. Slovo dáva obrovský priestor pre rozvoj predstavivosti, čítanie aktivuje detský mozog, čiže sú naň kladené väčšie nároky. Všetky údaje z obrazovky sú vnímané povrchné, a to vedie následne k výchove povrchných ľudí.

Dieťa, ktoré číta, vie lepšie používať rodný jazyk, vie sa lepšie vyjadrovať, má bohatú slovnú zásobu a kultivovanejší prejav. V duchu týchto slov sa niesla školská výstava nových kníh, ktorý som usporiadala so svojimi žiakmi zo 7. A triedy pri príležitosti akcie Marec – mesiac knihy. Výstavku si prezreli všetky triedy ZŠ so svojimi triednymi učiteľkami. Každý si tam našiel niečo zaujímavé, poučné. Veď lásku ku knihám treba pestovať – v žiakoch od útleho detstva.

Mgr. Dagmar Vrtišová

Karneval školákov i škôlkarov

V piatkové mrazivé dopoludnie 12. februára 2010 sa v priestoroch telocvične ZŠ s MŠ v Muráni uskutočnil detský karneval. Smiech a dobrú náladu vnesla do neho **Mgr. Janka Murková**, ktorá v maske kovboja zručne narábala pištoľou, čím si vyslúžila nielen rešpekt, ale aj veľký potlesk.

Masky sa najprv zaregistrovali a predstavili podľa tried. Karnevalu sa zúčastnili aj deti z materskej školy. Bolo veru na čo pozerať! Prítomní spoločne s rodičmi deti sa tešili zo zaujímavých postavičiek zvieratiek, rozprávkových, ale aj netradičných. O hudbu sa staral **Janko Lukáš**. Porota sa skladala z triednych učiteľov, asistentov učiteľov, žiakov i rodičov a jej úlohou bolo vybrať masky, ktoré upúťali obdivovateľov svojou fantáziou. Deti predvedli svoju šikovnosť, vyšantili sa na diskotéke a do zábavy vstúpili aj rodičov – niektorí si zaspomínali aj na svoje detské karnevaly.

Každá maska bola v závere karnevalu odmenená sladkosťou a vecnými cenami. Najväčšiemu obdivu sa tešili masky: **pavúk križiak** (Martin Senko), **lesná princezná** (Klaudia Murková), **dvojčičky** (Dominika Bölkeová a Janka Labošová), **dievčatá Ema a Kika** (Martin Vavrek a Lukáš Korim), **kukučkové hodiny** (Dianka Fedorková), **lienka** (Kamila Mušuková), **striga** (Natalia Spišáková), **včelár** (Marcel Šuhaj), **princ Bajaja** (Ervinko Klimek), **jordánsky pastier** (František Mušuka), **reper** (Jakub Oláh), **čert** (Vladimír Sedlák) a mnohé ďalšie zaujímavé postavičky.

Za chvíľu úprimnej detskej radosti vďaka patrí organizátorky karnevalu Mgr. Janke Murkovej, rade rodičov a sponzorovi EXPRES SERVIS Revúca – Dušan Holý.

Adela Michalská

Z histórie školskej kuchyne a jedálne

FOTO archív MB. Na zábere z čias pôsobenia riaditeľa ZŠ v Muráni Ladislava **BRÚSIKA** (od 1.9.1975 do 1.9.1989) a jeho zástupcu Jána **VAVREKA** sa okrem hospodársko- prevádzkového pracovníka Júliusa **HRBÁLA** nachádza kolektív pracovníčok školskej kuchyne a jedálne. Zľava: Helena **ŠTEFAŇAROVÁ** (z Mur. Dlhej Lúky), vedúca Oľga **SKLENÁRIKOVÁ**, Lýdia **MAJERČIKOVÁ**, Mária **BEŇOVÁ** a Zuzana **FRANDELOVÁ**. Na 2. zábere okrem už vyššie uvedených (zľava MB, LM, OS) je aj Emília **ALBÍNIOVÁ** a Alena **HRBÁLOVÁ**. -RS-

Posledný jarmok v Muráni tragický Skutočný príbeh nielen o nezbedných deťoch

Z historických prameňov je známe, že Muráň v roku 1847 získal právo konať jarmoky, čo znamená, že sa stal mestekom. Aj nápis na oválnom pečatidle znie **MURÁNY VÁROS**. V 50. rokoch 19. storočia bol Muráň nielen jarmočným mestom, ale hlavne slúžnovským – „ochozným“ (okresným – Muráň 2001, s. 93). Mal tu sídlo aj okresný sudca Valér Fabricius. Jeden zo slúžnych, ktorý stál na čele volenej samosprávy sa volal (Timotej Ignác) Bohuslav Nosák a pochádzal z Tisovca. Bol to vlastne spisovateľ – písal balady, prekladateľ, národný buditeľ.

Ako uvádza kalendár z roku 1909, jarmoky v Muráni sa konali štyrikrát do roka: 6. marca, 10. júla, 2. októbra a 3. decembra. Šiatre boli na námestí, neskôr aj na jarmočísku terajšieho futbalového ihriska. Dobytok sa dokonca najprv predával na jarmočísku v Suchom dole.

Pamätník našich jarmokov pán **Ján HAJDÚK** z vyšného konca uviedol, že posledný jarmok v Muráni v marci 1948 bol tragický. Jeho príbeh by mal byť poučením aj pre dnešné nezbedné deti, a tak treba začať rozprávanie od začiatku. Alebo skôr od konca! **Od otca k synovi ...**

Stretli sme sa náhodou v našom bývalom okresnom meste Rožňava. Slovmi nešetril a jeho oči prezrádzali, že má z toho radosť. Jeho otázky sa kopili predom mnou a hoci som sa ponáhľala, na všetky som ochotne odpovedala. Keď zvrtol reč na spoločných známych rodnej obce, nedalo mi, aby som sa neopýtala: „A čo vy tu robíte, ujko?“ Akoby ho zaskočila moja otázka. „... ja som teraz tu!“ prehltol slinu a potichu dokončil: „... v starobinci ... vlastne, v domove dôchodcov...“ - opravil sa trochu hlasnejšie a mne sa zdalo, že si vydýchol. Teraz som zase ja nenachádzala vhodné slová.

Videla som ho potom ešte viackrát a vždy ma volal menom mojej mamy. Taký bol kedysi nepísaný zákon: syn po otcovi a dcéra po matke dedili mená.

„Aj mój Ondriško mohol byť taký“, začal zrazu „... ba možno i niečo starší.“ „Vy ste mali syna?“ Moja otázka bola zbytočná, lebo hneď pokračoval: „Chlapci sa naháňali a môjho jediného zrazilo auto... žena odvtedy chorľavela!“

Bezzubé ústa starca sa chveli, slová prežúval ako trpký a vety zostávali nedopovedané. Do mojich úvah zrazu vpadol takmer veselo: „Aj kamarátov som si tu našiel ... a na Vianoce si kúpim nové háby ... možno sa aj dajáká nájde, veď ešte nie som taký starý...“

Snažil sa žartovať, vždy sa však v spomienkach vracal k svojmu rodisku, do svojho nízkeho domčeka pri križi na zákrute smerom do Tisovca. Tam strávil svoj život ako dedinský šuster (obuvník) Štefan **SOJÁK**, v starobe neraz posedával na obrovskom kameni pred svojím domom ... (V tých miestach je dnes predajňa Levenda.)

„Ja môžem ísť pozrieť domov, kedy sa mi zachce!“ presviedčal ma, hoci som mu neodporovala. „Ale tu vám je lepšie.“ „Aj ja si tak myslím“ potvrdil mi.

Stále bol rovnaký, hrbil sa pod ťarchou vlastného osudu. Odišiel zo života dobrovoľne. „Robotný bol“ vraveli o ňom ľudia, keď ho našli v rodnom dome.

Vyššie sme sa zmienili o jeho synovi Ondriškovi, ktorý tragicky zahynul. Chlapec, tak ako všetci jeho rovesníci, obdivoval ponúkaný tovar v šiatroch na námestí na jarmoku v Muráni v marci 1948. Balík cukríkov v jeho rukách nedal pokoja kamarátom. Jednému sa podarilo niečo uloviť a hrôza ... Ondriško spadol pod zadné kolesá pomaly idúceho auta. Hoci jeho vodič bol veľmi opatrný, chlapci – nezbedníci strkali do seba zápasiac o cukríky. Tie skončili v prachu ulice a bezvládne telíčko Ondriška Sojáka už len odniesli na radnicu obecného domu. „Pokropený krvou školáka – taký bol posledný jarmok v Muráni ...“ skončil rozprávanie o smutnej udalosti pán Ján Hajdúk.

Mgr. Ružena Svoreňová

Životné jubileá učiteľov PALUŠOVCOV

V marci 2010 sa k oslávencom v našej obci zaradili aj učiteľia – manželia **Gabriela a Vojtech PALUŠOVCI**.

Blahoželáme im tak nielen ku Dňu učiteľov (28. marca), ale pani učiteľke Palušovej aj k 80. narodeninám (17. marca) a jej manželovi, rodákovi z Ploského tiež k narodeninám, ktoré oslávil 30. marca 2010.

Dobré zdravie obom, veľa lásky, vzájomnú úctu v ďalšom ich spoločnom živote a každodennú radosť z práce v domácom prostredí i z aktívnej tvorivej činnosti v prospech našej obecnej tlače v mene celej redakcie praje

Mgr. R. Svoreňová, šéfredaktorka

Okienko do histórie - poznávajúte sa!

FOTOALBUM GABRIELY PALUŠOVEJ

Oprášila som trochu históriu našich ľudí z Muráňa, aby sa pozreli na zábere, keď prežívali najkrajší čas v živote človeka – detstvo. To súviselo s hrami a so školou.

Na fotografii s mojím manželom to bolo ešte do 50-tých rokov. Ja som tu učila v roku 1952 až 1956 ešte v starej škole pri kostole. Nuž poznávajúte sa!

Veľmi mi je smutno za tými žiakmi, ktorí zomreli skôr. To sú (uvádzam rodné mená): Lýdia Frandelová, mamička pána starostu Mária Beňová, Mária Ačová, Milka Hrbáľová, Ladislav Stankovič, Ján Kazimier a iní. Tiež zahynul J. Luterán, ktorý do školy chodil v Muráni. Ich pamiatka však stále žije v našich srdciach!

-GP-

32. ročník Zimného prechodu Muránskou planinou sa vydaril

Aj keď tohtoročná zima bola veľmi vrtkavá, nám organizátorom uvedeného podujatia naklonila svoju priaznivejšiu tvár, keď sme mohli konštatovať, že prechod bol naozaj zimný. Po niekoľkotýždňovej predchádzajúcej príprave trate s ľuďmi z LS v Muráni na čele s Ing. V. Hlinkom, Ing. C. Babelom a predsedom TJ P. Mlákaom sa 13.2.2010 stretli v Muráni vyše 300 turistov z blízkeho i ďalekého okolia, medzi nimi i priatelia z družobného Fryštáku. Na svoje si prišli najmä bežkári, ktorí absolvovali 36 km dlhú trať z Nem. Lúčok cez Lopušné, Havrané, Studňu, Zadné hory, N. Klakovú, Priehalinu, Mátožnú až do Muráňa, čo sa málokedy stáva, ale tohtoročné ideálne snehové podmienky to umožnili. Pešiáci šli tradičnou trasou cez V. Lúku, chatu pod Hradom do Muráňa, kde sa všetci účastníci stretli v ZŠ pri dobrom guláši a občerstvení.

Za vydarením podujatím stálo vyše 30 obetavých organizátorov na čele so starostom obce Ing. R. Goldschmidtom, jeho spolupracovníci a poslanci OZ a vďační sponzori, ktorým v mene organizátorov srdečne ďakujem. O rok dovidenia priatelia bielej stopy.

Pavol Mláka

O dobrú náladu na Studni sa postaral so svojou heligónkou Jarko Spišák.

Pri guláši v jedálni ZŠ bolo o čom rozprávať.

Aj to sa stáva, pokazený autobus s lyžiarmi skončil na M. Hute.

Biela idyla na ceste cez Strapačku

Začala jarná futbalová sezóna

Po zimnej príprave, ktorá prebehla v domácom prostredí väčšinou na novom umelo trávnom ihrisku v areáli ZŠ, resp. za nepriaznivého počasia v telocvični, sa naše družstvo mužov zúčastnilo v priebehu februára a marca zimného turnaja o Pohár oblastného FZ. Všetky zápasy sa hrali na tréningovom ihrisku v Lubeníku, dvojkolovo.

Výsledky: Sirk – Muráň 2 : 3 a 4 : 3, Lubeník – Muráň 3 : 2 a 2 : 0, Revúca – Muráň 2 : 1 a 4 : 2

Oslovil som vedúcu osobnosť futbalového diania v Muráni Ing. Goldschmidta, aby nás oboznámil čo je v kádri nové, aké sú ciele ap.

„Káder zostal ten istý čo v jeseni, pribudli nové tváre M. Germánus a J. Krajňák. Ciele družstva sú skromné: udržať sa v súťaži a zabudovať do kádra mladých hráčov. Citeľne chýbajú útočníci F. Kochjar a M. Vavrek.“

Treba už iba popriať všetkým aktérom tohto populárneho športu, aby sa im viac darilo ako v jeseni, obchádzali ich zranenia a mali radosť z predvedenej hry.

Rozlosovanie jarnej časti:

28.3	Klenovec – Muráň	16.00
4.4	Muráň – Tornafa	16.00
11.4	R. Janovce – Muráň	16.00
18.4	Muráň – Ožďany	16.30
25.4	Jelšava – Muráň	16.30
2.5	Muráň – Bátka	17.00
9.5	Abovce – Muráň	17.00
16.5	Revúčka – Muráň	17.00
23.5	Muráň – Tachty	17.00
30.5	Sirk – Muráň	17.00
6.6	Muráň – Stárňa	17.00
13.6	Lubeník – Muráň	17.00
20.6	Muráň – V. Teriakovce	17.00

Debakel v prvom stretnutí

Klenovec – Muráň 6 : 0 (3 : 0)

Na pohľad krutá prehra, ktorá však vyplýva z nesústreďeného výkonu, nepochopiteľných taktických chýb, myslenia, spolupráce a organizácii hry, čoho výsledkom bolo množstvo obrátených gólov, z toho 2 z 11 m pokutových kopov.

Zostava: Olejník – Hoďák, Laurenčík, Verkin, Huťan M. – Heger, Matajz (Huťan J.), Krajňák (Goldschmidt), Švoňavec – Ďurej (Germánus), Bendík.

Z histórie Zimných prechodov Muránskou planinou (pokračovanie)

V dnešnom pokračovaní chcem spomenúť ľudí, ktorí sa tiež nemalou mierou zaslúžili na zdarných priebehoch tohto podujatia.

Veľmi dobre fungovala spolupráca s Lesnou správou v Muráni a Piloimpregnou. Ich vedúci mali pochopenie pre túto akciu, a tak ich pracovníci boli nápomocní pri príprave trate, poskytovali dopravné prostriedky na vývoz účastníkov ako aj chát, kde sa dalo občerstviť. Vďaka patrí ved. LS p. Kováčikovi a neskôr p. Frandelovi, ktorí to brali ako reprezentáciu lesov. Z riaditeľov Piloimpregny to boli Ing. Jurčo, Ing. Roman a Ing. Barila.

Prvé roky sa pre dopravu využíval tzv. lesobus – skriňová V35, neskôr AVIA. Až v roku 1989 pri XXIII. Zimnom zraze turistov Slovenska v Revúcej, kedy aj naša TJ bola spoluorganizátorom tohto podujatia, sme za prípravu trate získali od SÚV ČSTV nový lyžiarsky vlek, ratriak, unimobunky a autobus karosu, ktorý vypomáhal pri preprave turistov z Revúcej na Veľkú Lúku.

Prvým „chatárom“, ktorý vítal premrznutých turistov – bžkárov v chate na Studni, bol p. Orban. Neskôr sa tam vystriedalo viac obetavých ľudí, ako boli nezabudnuteľná V. Magurová s J. Barbóriakovou, p. Hruška a v posledných rokoch chlapi – horári z Hrona: p. Demo, Pletka, Janoška, Šiman a J. Spišák so svojou heligónkou. Neskôr k občerstvovacím staniciam pribudla aj chata na N. Klakovej, kde mal svoje pôsobenie p. Sedlák, Mlej, Ing. Griliová a ďalší. Keď v roku 1990 sa zvýšil záujem aj o peší prechod, začali sme využívať aj chatu pod Hradom, kde kráľoval p. Berec a po získaní chaty do svojho vlastníctva p. Ďurej so svojimi pomocníkmi.

Pri týchto milých posedeniach vo vykúrených chatách s ponukou výborného čaju a rôznych pochutín boli najväčšími zabávačmi s pripomínaním rôznych komických aj vážnych situácií p. V. Šturmankin a J. Karaba, ktorí tak dali zabudnúť na ťažkosti počas prechodu.

Positívom prechodov bolo aj to, že každoročne sa trasy

obmeňovali so zámerom spoznať čo najviac zákutí Muránskej planiny. Stalo sa, že štart nebol tradične na V. Lúke, ale kvôli snehovým podmienkam aj na Jerglovej, Zimnej jamke, Haluškovvej. Za existencie prechodov sa iba raz stalo a to pri jubilejnom XX. ročníku, že pre úplný nedostatok snehu sa išla celá zvolená trasa z V. Lúky cez Maretkinu, Studňu, N. Klakovú, Hrdzavú dolinu do Muráňa peši. Aj napriek ťažkým podmienkam, hmle, mrholeniu, blate a miestami aj zľadovatelému terénu sa zúčastnilo 150 ľudí.

Po roku 1989 rozširujeme ponuku v občerstvení podávaním gulášu po príchode do Muráňa v miestnej reštaurácii Jeleň, neskôr Koruna, kde hlavnými kuchármi boli p. MUDr. Mesjar, Ďurej, Mandalík. Po roku 1999, keď kapacitne už reštaurácia nestačila, využívame priestory jedálne ZŠ v Muráni, kde žezlo šéfkuchára preberá p. Vrabec, Kasper, Mandalík a pracovníčky OÚ.

Pri 25. výročí Zimného prechodu v dňoch 31.1 – 2.2.2003 sa našej TJ a obci dostalo cti, že sme boli poriadateľmi 37. Zimného zrazu turistov Slovenska, ktorého sa zúčastnilo cez 1000 turistov nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Akcia sa vydarila, čoho odozvou bolo rad poďakovaní. Boli sme prvou TJ, ktorá samostatne pripravila takéto významné športové podujatie. Dovtedy to boli okresné, resp. oblastné zväzy turistiky. My sme však nesklamali. Podujatie sa nezmažateľne zapísalo do histórie TJ a obce, čoho dôkazom je stále rastúci záujem o pobyty u nás a zvýšená účasť na Zimných prechodoch Muránskou planinou.

Nie vždy však všetko nebolo také jednoduché, ako som to doteraz napísal. Obyčajný účastník nevidel pozadie dlhotrvajúcich priprav. Preň bol rozhodujúci výsledok. Z mojej pamäte nevymiznú spomienky, keď sme sa borili v hlbokých snehoch, keď nám zapadol skúter do snehu, že sa musel vyťahnúť koníkmi z V. Lúky, keď pri zjazde od Mátožnej sa cez deň tak oteplilo, že z cesty po Holotinu zmizol sneh a veľa lyžiarov pri nabehnutí na štrk si polámalo palice, dotr-

halo vetrovky aj kožu. Stalo sa, že pre nedbalú plánovanosť niektorých jedincov sme do Muráňa prichádzali až za tmy, ale chvalobohu doteraz vždy bez vážnych zranení a mimo-riadnych udalostí.

Na záver moich spomínaní sa chcem poďakovať všetkým známym aj neznámym dobrodincom, ktorí toto podujatie podporili, ale aj tým nemenovaným obetavým organizátorom, bez ktorých by to nešlo uskutočniť.

Pavol Mláka

FOTO: Unavení chlapi pred chatou na Havranom.

POĎAKOVANIE

Vyslovujem poďakovanie organizátorom 3. ročníka vianočného stolnoteniseového turnaja, konaného dňa 29.12.2009 v Muráni pod vedením Ing. F. Lukáša a p. Mláky, za milé darčeky a pekné strávené popoludnie.

Jana Šimanová

EKOLOGICKÉ OKIENKO

22. apríl – Svetový deň Zeme

Vo svojom príspevku vám ponúkam 22 tipov na to, aby každý náš deň bol DŇOM ZEME. Jej rany totiž už dnes bolia celé ľudstvo a budú stále výraznejšie, ak sa k našej Zemi nebudeme všetci správať ohľaduplnejšie.

1. Uprednostňujeme spracovanie pred kupúpaním, ušetríme až 2/3 vody.
2. Vodu ušetríme aj pomocou úsporného splachovania.
3. Nepoužívajme agresívne čistiace prostriedky, postačí aj ocot, roztok sódy, soľ, citrónová šťava, prípadne výrobky, ktoré sú šetrnejšie k životnému prostrediu.
4. Obmedzme používanie avivážnych prostriedkov. Sú ťažko biologicky odbúrateľné.
5. Kupujme kozmetické prípravky s overenou ekoznačkou.
6. Pri nákupoch potravín odmietajme plastové tašky a používajme radšej vlastnú trvácnu tašku. Znižujeme spotrebu výrobkov balených v PVC obaloch, hliníkových plechoviciach.
7. Kupujeme výrobky, ktoré skutočne potrebujeme a ktoré sa aj po opotrebovaní dajú ešte opraviť.
8. Uprednostňujeme lokálne potraviny, ktoré nie sú dovážané z veľkých vzdialeností, a teda nemusia byť konzervované, upravované mnohými chemickými látkami.
9. Kompostujeme biologický odpad z našej domácnosti a záhrady. V žiadnom prípade nespálujeme!
10. Používajme nabíjateľné batérie (monočlánky), predídeme tak nebezpečným odpadom s ťažkými kovmi.
11. Zapájajme sa do systému triedenia odpadu v obci, škole či zamestnaní.
12. Označme si schránku s nápisom „Nevhadzujte reklamy!“ Predídeme

tak ďalšiemu zbytočnému odpadu.

13. Chladničky a mrazničky umiestnime na chladnejšie miesta. Každý stupeň navyšuje spotrebu elektriny! Pravidelne odmrázujeme – 1cm námrazy zvyšuje spotrebu až o 75 %.
14. Pri kúpe elektrospotrebičov si všimnime štítk s informáciami. Výrobky s najnižšou spotrebou energie sú označené písmenom A.
15. Nenechávajme v sieti nabíjačku na mobil, či fotoaparát, pokiaľ sa nenabíjajú! Spotrebujú až 10 krát viac energie ako pri nabíjaní.
16. Nenechávajme spotrebiče v polohe STAND BY – takto nie sú vypnuté a dochádza k skrytému odberu.
17. Neprekurujme – dodržiavajme doporučené teploty: obývacia izba 20-22 °C, spálňa 18 °C.
18. Staré okná vymeňme za nové s kvalitným zasklením, prípadne ich dôsledne utesnime, aby nedochádzalo k úniku tepla.
19. Používajme úsporné žiarovky, ich vyššia cena sa nám rýchlo vráti, lebo majú dlhšiu životnosť. Kde sa však svieti len krátkodobu, vhodné sú aj obyčajné žiarovky.
20. K úspore energie dochádza aj keď pri varení používame pokrievky, tlakové hrnce, vhodný priemer riadu s platničkou.
21. Vyhnime sa častému používaniu mikrovlniek. Spotreba energie je väčšia ako u sporáka.
22. Skúsme chodiť čo najviac pešo alebo na bicykli. Ak musíme použiť dopravu – k prírode je najšetrnejšia vlaková. Pri jazde autom môžeme ušetriť iba financie, ak ho využijeme plne a jazdíme viacerí.

Mgr. Slávka Vrbjárová

SPOMIENKY

Gizela GLOCKOVÁ (rod. VRBIAROVÁ)

(9. 7. 1924 - 21. 3. 2010)

Drahá mamička, stará a prastará mamička nás opustila na prahu prvého jari dňa. Do poslednej chvíle spomínala na svoj milovaný rodný Muráň.

S láskou, úctou a neskonalou vďakou na ňu každoročne myslia všetci blízki z Bratislavy, Banskej Bystrice, Kremnice, Brna a Muráňa.

...

Dňa 2. marca 2010 uplynuli tri roky, čo navždy odišla naša milovaná maminka, manželka, dcéra a sestra

LIDKA KMEŤOVÁ – FRANDELOVÁ

Ďakujeme tým, čo sa na chvíľu zastavia a spomenú si na ňu.

S láskou a úctou spomíname a nikdy nezabudneme!

Smútiaca rodina

...

MIROSLAV ŠIMKO

V máji si každoročne pripomínam narodeniny synovca Mirka z Popradu. Keď mal dvadsať rokov, sestra nám oznámila smutnú správu, že po troch mesiacoch pátrania našli pozostatky jej syna v Poltárskom okrese. Lekárka stanovila ako príčinu smrti úraz elektrickým prúdom. Nestihol sa s nami ani rozlúčiť a spomienka na neho mi vždy prináša v srdci žiaľ a slzy. Česť jeho pamiatke!

Bohdana Halušková

MURÁNSKE NOVINY, EV3506/09
 Obecné noviny,
 Vydáva obec Muráň,
 Adresa redakcie: OÚ MURÁŇ,
 č. 329, Tel: 058/4881029,
 e-mail: obec.muran@mail.t-com.sk,
 Šéfredaktorka: Mgr. Ružena Svoreňová
 Graf. úprava a tlač: HLP Grafik s.r.o, Brezno

Koľko je v Muráni JÁNOV, FRANTIŠKOV, PETROV...?

V predchádzajúcom čísle Muránskych novín sme sa dozvedeli, aké priezviská sa v našej obci vyskytujú najčastejšie. Tentoraz som sa zamerlal na mužské mená a dospel som k poznatku, že Muráncania využili okolo sto rôznych mien. Niektoré z nich sa opakujú veľmi často, iné sú typické iba pre určité rodiny a časť mien sa pýši svojou výnimočnosťou a ojedinelosťou.

Z celkového počtu obyvateľov Muráňa, ktorí sú prihlásení na trvalý pobyt do 31.12.2009, v obci žije asi 610 občanov mužského pohlavia. Medzi najpočetnejšie mená patria tieto: **JÁN** (83), **FRANTIŠEK** (37), **PETER** (35), **JURAJ** (27), **JOZEF** (24), **MIROSLAV** (22), **MARTIN** (20), **JAROSLAV** a **DUŠAN** (18), **MILAN** (17), **STEFAN**, **MICHAL** a **VLADIMÍR** (14), **PAVEL** (13), **MAREK** (12), **LADISLAV** (11).

Po deväť osôb z každého mena sa volá: **Lu-káš**, **Ľubomír**, **Tomáš**, **Matúš** a **Marián**, po **osem**: **Marcel** a **Patrik**, po **sedem**: **Jakub**, **Ivan**, **Július** a **Eduard**, po **šest**: **Róbert** a **Matej**, po **pät**: **Pavol**, **Igor**, **Ondrej**, **Roman**, **Maroš** a **Radoslav**, po **štyri osoby**: **Anton**, **Emil**, **Slavomír**, **Erik**, **Dezider**, **Dávid**, **Stanislav**, **Viliam**, **Václav**, po **tri**: **Zdenko**, **Daniela**, **Denis**, **Šimon**, **Silvester**, **Ľudovít** a po **dve**: **Mário**, **Oskár**, **Belo**, **Viktor**, **Vojtech**, **Ervin**, **Antonín**, **Filip**, **Cyril**, **Karol**, **Adam**, **Radovan**, **Rastislav**, **Dominik**.

A na záver ešte mená, ktoré v Muráni evidujeme **ojedinele**: **Albert**, **Alex**, **Alexander**, **Alfonz**, **Bohuš**, **Boris**, **Čtibor**, **Drahoš**, **Ferdinand**, **Gabriel**, **Gejza**, **Jaromír**, **Jiří**, **Josef**, **Kamil**, **Kevin**, **Kristián**, **Ľudevít**, **Ľuboš**, **Miloš**, **Oliver**, **Richard**, **Roland**, **Rudolf**, **Samuel**, **Svetoslav**, **Tibor**, **Tobias**.

K môjmu výskumu pridávam ešte jednu perličku. V Muráni najviac oslávencov pripadá na mesiac jún, resp. na koniec jari a začiatok leta – teda viac ako štvrtina z celkového počtu osôb mužského pohlavia (Ján, Peter, Pavel a Pavol, Ladislav, Róbert, Anton).

Mgr. Ján Svoreň

Jednota dôchodcov blahoželá jubilantom Pozdrav z Muránskej Lehoty

Dňa 17.3.2010 sa v zasadačke Obecného úradu v Muránskej Lehoty uskutočnila výročná členská schôdza miestnej organizácie Jednoty dôchodcov. Výročná schôdza sa niesla v duchu slávnostnej atmosféry, kde nám predsedníčka p. Rusníková odovzdala členské preukazy. Pri tejto príležitosti sme si spoločne zaspomínali na jubilujúcich spoluobčanov – členov organizácie, ktorí v roku 2010 oslávia okružle jubileá. Aj keď niektorí nie sú členmi Jednoty dôchodcov, želáme všetkým touto cestou veľa pevného zdravia, božieho požehnanie a dobrej pohody v kruhu rodiny. K blahoželaniam sa pripojili aj naši hostia z Revúcej p. Ivan a p. Uhrin. K dobrej atmosfére prispelo aj vynikajúce občerstvenie, ktoré pripravili členky našej organizácie.

V I. polroku **70 rokov** sa dožívajú :

Margita Petalíková,
Emil Fabo,
Milan Tabak.

„Veľa pekných rokov v žití,
 nech vaše srdce nepocíti
 žiadne bóle, ani žiale,
 ale iba radosť stále.“

Touto cestou by sme za všetkých dôchodcov a spoluobčanov chceli zablahoželať aj

p. **Štefanovi SENKOVI,**

ktorý sa v mesiaci máj 2010 dožije úctyhodných **100 rokov.**

Marta Šutičová